

Dies irae, dies illa,
solvat saeculum in favilla,
teste David cum Sibylla...

Dieną rūsčią, paskutintą, bus pasaulis sunaikintas, kaip ir pranašų mokinta. Sudrebės mūs žemė baisiai, kai teisėjas jon ateisias, kurs, visus ištyręs, teisia. Iš dangaus trimito aidas kvies, lig žemės nusileidęs, stotis priešais Dievo veidą.

*Tararara, tararara, tararara dum, dum, dum...
Lacrimosa dies illa,
qua resurget ex favilla
iudicandus homo reus
huic ergo parce Deus*.*

Oi, oi oi oi, artėja, mano ponai ir mieli klausytojai, artėja rūstybės diena, nelaimingoji diena, ašarų diena. Artėja Teismo ir bausmės diena. Kaip pasakyta Jono laiške: *Antichristus venit, unde scimus quoniam novissima hora est*. Ateina, ateina Antikristas, ateina paskutinė valanda. Artėja pasaulio pabaiga ir bet kokio egzistavimo galas.

Kitaip tariant, nėra, po galais, gerai.

* Sunkesnių sentencijų, religinių himnų, šaltinių citatos bei sauja anekdotų ir informacijos, „kas buvo vėliau“, rasite, gerbiamieji ponai, knygos pabaigoje. Bet iš anksto įspėjame, kad autorius paliko skaitytojui daug laisvės savarankiškai raustis įvairiuose žodynuose, enciklopedijose ir epochos dulkėmis užklotuose epochos foliantuose. Tai juk grynas malonumas, kurio autorius nenori atimti iš skaitytojo (*leidėjų past.*).

Antikristas, mano ponai ir mieli klausytojai, turi būti iš Dano kartos.

Gims Babilone. Ateis pasaulio pabaigoje, sugebės karaliauti pusketvirtų metų. Jeruzalėje pastatys šventyklą, galia užvaldys karalių, o Dievo Bažnyčią sunaikins. Važinės ugnine krosnimi, visur darydamas keistus stebuklus. Rodydamas savo žaizdas apgaus tikinčiuosius krikščionis. Atvyks su kalaviju ir ugnimi, o jo jėga bus piktžodžiavimas, o jo petimi bus išdavystės, o jo dešine bus žudymas, o kaire – tamsa. Jo veidas kaip laukinio žvėries, aukšta kakta, suaugę antakiai... Jo dešinė akis kaip švintant atsi-randanti žvaigždė, kairė nejudanti, lyg katino žalia, turinti du, vietoje vieno, vyzdžius. Nosis jo kaip praraja, lūpos uolekties, dantys sprindžio dydžio. Jo pirštai kaip geležiniai dalgiai...

Nagi, nagi! Ir ko čia rėkti ant senio, gerbiamieji? Ko iškart grasinti? Už ką, už kokias kaltes? Kad gąsdinu? Kad krankiu lyg kranklys? Visai, gerbiamieji, visai nekrankiu! Kalbu tiesą, šventą, gryną tiesą. Per amžius Bažnyčios tėvų patvirtintą. Dar ir įrodytą evangelijose! Kad apokrifinėse? Ir kas iš to, kad apokrifinėse? Visas šis pasaulis apokrifinis.

Ką ten neši, miela mergele? Kas taip putoja ąsočiuose? Ar kartais ne alus?

Ak, puikumėlis... Svidnicos alus, ne kitaip...

Ei, pažvelkite pro langą, gerbiamieji! Ar neklaidina senio regėjimas? Ar man tik atrodo, ar saulė pagaliau prasimuša pro debesis? Dievaži, taip! Galas, netrukus galas bus darganai ir prastam orui. Tikiu, tik žiūrėkite, štai šviesa užlieja pasaulį, srūva šviesaus aukso stulpas. Ir štai šviesa tampa milžiniška.

Lux perpetua.

Norėtusi tokios. Amžinosios. Norėtusi...

Kaip sakote? Kad jeigu galas darganai, gana sėdėti smuklėje, pats laikas kelionėn? Kad jeigu taip, tai, užuot paisčius, laikas kuo greičiau baigti pasakojimą? Baigti pasakoti, kas toliau nutiko Reinevanui ir jo mylimajai Jutai, Šarlėjui ir Samsonui tais laikais, tų žiaurių karų laikais, kada sruvo krauju ir nuo gaisraviečių pajuodo Lužicos, Silezijos, Saksonijos, Tiuringijos ir Bavarijos žemės. Tuojau, gerbiamieji, tuojau. Papasakosiu, nes ir istorija, savaime suprantama, artėja prie pabaigos. Nors privalau jums pasakyti ir tai. Jeigu manote, kad pasakojimo pabaiga bus laiminga arba linksma, teks žiauriai nusivilti... Na, kas? Manote, kad vėl gąsdinu? Krankiu? Ir kaip čia, sakykite, nekranksi? Kai pasaulyje vyksta tokie baisūs dalykai? Kai visoje Europoje, tik pažiūrėkite, vien mūšių žvangėjimas?

Prie Paryžiaus kraujas neišdžiūva ant prancūzų ir anglų, burgundų ir armanjakų kalavijų. Nuolat, kaip cituoja Ovidijus, žudynės ir gaisrai prancūzų žemėje, nuolat karas. Jis tęsis šimtą metų, ar ką?

Anglija kunkuliuoja nuo neramumų, Glosteris pešasi su Bofortu. Bus, oi bus, atminkite mano žodžius, kažkas negerai tarp Jorko ir Lankasterio, tarp Baltosios ir Raudonosios rožių.

Danijoje griaudėja pabūklai, Erikas Pamarėnas kaunasi su Hanza, įnirtingai kariauja su Šlėzviso ir Holšteino kunigaikščiais. Ciurichas su ginklais pakilo prieš kantonus, taikosi į helvetų sąjungos vienybę. Milanas kovoja su Florencija. Neapolio gatvėse siautėja užkariautojai, samdyti kariai iš Aragono ir Navaros.

Maskvos kunigaikštystėje siaučia kalavijas ir deglas, Vasilijus įnirtingai kaunasi su Jurijumi, Dmitrijumi Žvairuoju, Šemiaka. *Vae victis!* Nugalėtieji verkia raudonomis ašaromis iš kruvinų akiduobių.

Narsusis Janas Huniadis sėkmingai kaunasi su turkais. Nugali Arpado vaikai! Bet tas Damoklo kardas kaip Pusmėnulio šešėlis jau kabo virš Transilvanijos, virš Dravos, Tysos ir Dunojaus slėnių. Lemtas, vai lemtas madjarams apgailėtinas bulgarų ir serbų likimas.

Venecija šiurpsta iš baimės, kai Muradas II kruvinu jataganu skerdžia Epyrą ir Albaniją. Bizantijos imperija susitraukusi iki Konstantinopolio dydžio, Jonas VIII ir jo brolis Konstantinas su nerimu žvelgia nuo mūrų, ar dar neateina Osmanas. Vienykitės, Rytų ir Vakarų krikščionys, bendro priešo akivaizdoje! Vienykitės ir junkitės!

Bet gal jau per vėlu...

Viešpaties didžioji diena skubiai artėja, ir bus tai rūstybės diena, diena vargo ir priespaudos, diena nelaimės ir sunaikinimo, diena tamsos ir sutemų, diena debesų ir miglos.

Dies irae...

Išpranašavo karalius Dovydas psalmėse, numatė pranašas Sofonijas, paskelbė pagonių pranašautoja Sibilė. Kai pamatysite, kad brolis mirčiai išduoda brolių, kad vaikai sukyla prieš tėvus, kad žmona palieka vyrą ir kad viena tauta sukelia karą prieš kitą tautą, kad visoje žemėje didelis badas, dideli marai ir daugybė nelaimių, tada pažinsite, jog arti pabaiga... Ką? Ką sakote? Kad tai, ką minėjau, vyksta kasdien, nuolat, be paliovos? Ir kad ne tik paskutiniu metu, bet nuo amžių amžinųjų, be perstojo? O teisus ir tamsta, taurusis pone riteri su Habdanko herbu, kaip ir tu, gerbtinas šventojo Pranciškaus tėve. Teisūs linksintys galvomis, išmintingas minas taisantys, taip pat ir jūs, garbūs ponai, ir jūs, pamaldūs vienuoliai, ir jūs, gerieji pirkliai. Esate teisūs. Visur blogis ir nusikaltimai. Kasdien brolžudystės, nuolatinės išdavystės, nesibaigiantis kraujo liejimas. Štai, tikiu, atėjo išdavystės, smurto ir prievartos amžius, nesiliaujančio karo amžius. Kaipgi tada, kai tokie dalykai vyksta aplinkui, atpažinti: jau pasaulio pabaiga ar dar ne? Kaip įvertinti? Kokie ženklai tatau parodys, kokie *signa et ostenta*?

Matau, vis linksite galvomis, garbūs ponai, gerieji miestiečiai, pamaldūs vienuoliai. Žinau, ką galvojate, nes ir aš apie tai ne kartą mąščiau.

O gal, maniau, visa įvyks be signalo? Be aliarmo? Be įspėjimo? Tiesiog šiaip, jeb! Ir baigta, *finis mundi*? Gal nebus pasigalėjimo? Gal nebus teisiųjų Sodomoje? Galbūt, nes mes klastinga giminė, ženklo mums nebus duota?

Ogi nebijokite. Bus. Žada tai evangelistai. Ir tie legalūs, ir tie apokrifiniai.

Bus ženklų saulėje, mėnulyje ir žvaigždėse, o žemėje tautos blaškysis, gąsdinamos baisaus audringos jūros šniokštimo. Dangaus galybės bus sukrėstos. Saulė užtams, mėnulis nešvies, o žvaigždės kris iš dangaus. Ir bus paleisti keturi vėjai nuo jų pagrindų. *Movebuntur omnia fundamenta terrae*, sudrebės žemė ir jūra, o kartu kalnai ir kalvos. Ir nuaidės iš dangaus arkangelo balsas, ir bus išgirstas net žemiausiose gelmėse.

Ir septynias dienas bus didelių ženklų danguje. O kokie jie bus, papasakosiu. Klausykite!

Pirmą dieną iš šiaurės ateis debesys. Ir iš jo visoje žemėje lis kraujo lietus.

Antrą dieną žemė bus pajudinta iš savo vietos, dangaus vartai atsivers iš rytų ir didelės ugnies dūmai uždengs visą dangų. Ir bus tą dieną pasaulyje didelė baimė ir siaubas.

Trečią dieną suvaitos žemės gelmės iš keturių pasaulio kraštų, o visą erdvę užpildys šlykštus sieros dvokas. Ir taip bus net iki dešimtos valandos.

Ketvirtą dieną užsidengs saulės skydas ir bus didelė tamsa. Erdvė bus niūri be saulės ir mėnulio, žvaigždės liausis tarnauti. Taip bus net iki ryto.

Šeštą dieną rytas bus ūkanotas...

Pirmas skyrius,

kuriame Reinevanas, ieškodamas
savo mylimosios pėdsako, susiduria
su įvairiais nemalonumais. Ypač su
tuo, kad yra prakeiktas. Namie ir
kieme, stovintis, sėdintis ir veikiantis.
O Europa tuo metu keičiasi.
Pritaikydama naują kovos techniką.

Rytas buvo ūkanotas, kaip vasario mėnesį gana šiltas. Visą naktį
buvo atlydys, nuo aušros sniegas tirpo, kaustytų kanopų pėdsakai
ir vežimų ratų įrėžtos provėžos kaipmat prisipildydavo juodo
vandens. Ašys ir branktai girgždėjo, arkliai šnarpštė, vežikai
mieguistai keikėsi. Beveik trijų šimtų vežimų kolona traukė lėtai.
Virš kolonos kilo sunkus, smaugus sūrių silkių kvapas.

Seras Džonas Fastolfas mieguistai lingavo balne.

Kelias dienas spaudė šaltis, ir staiga atėjo atlydys. Šlapias sniegas,
drėbęs visą naktį, greitai tirpo. Ištirpusi tyrė lašėjo nuo eglių.

– Pulk juos! Mušk!

– Haaa!

Staigių kautynių triukšmas pabaidė kovus, paukščiai pakilo nuo plikų šakų, švininis vasario dangus sumirgėjo juoda ir judria mozaika, atitirpusios drėgmės prisisunkęs oras prisipildė kranksėjimo. Geležies žvangėjimo ir bildėjimo. Riksmų.

Kovėsi trumpai, bet įnirtingai. Kanopos sutrypė sniego tyrę, sumaišė ją su purvu. Arkliai žvangė ir plonai kvykė, žmonės klykė. Vieni kovingai, kiti iš skausmo. Kautynės prasidėjo ūmai, baigėsi greitai.

– Hooo! Aplenk! Apleenk!

Ir dar kartą, tyliau, toliau. Aidas daužėsi miške.

– Hooo! Hooo!

Kuosos kranksėjo sukdamos ratus virš miško. Kanopų dundėjimas lėtai tolo. Tilo riksmi.

Kraujas spalvino balas, sunkėsi į sniegą.

Sužeistas armigeris išgirdo artėjantį raitelį, žinių apie jį davė arklio prunkštimas ir pakinktų girgždesys. Suvaitojo, pamėgino keltis, bet nepajėgė, pastanga tik pagausino kraujoplūdį, iš po kiriso plokščių stipriau tekėjo karmino spalvos srovelė, sruvo skardomis. Sužeistasis tvirčiau atsirėmė nugara į nuvirtusio medžio kamieną, išsitraukė durklą. Suvokdamas, koks menkas tai ginklas žmogui, kuris nepajėgia atsistoti, nes šonas perdurtas ietimi ir krintant nuo arklio išnarinta koja.

Artėjantis bėras eržilas buvo kitokios, netipinės eigos, kanopas statė kitaip negu paprastai, kas iš karto krito į akis. Ant jo sėdintis raitelis buvo be Kieliko ant krūtinės, taigi nebuvo vienas iš husitų, su kuriais armigerio būrys ką tik susikovė. Raitelis taip pat buvo be šarvų. Ir ginklų. Atrodė panašus į paprastą keliautoją. Bet sužeistas armigeris žinojo, net pernelyg gerai, kad dabar, Viešpaties 1429 metų vasarį Stšegomo aukštumų ir Javoro lygumų rajone niekas nekeliavo.

Raitelis ilgai žiūrėjo į jį nuo balno. Ilgai ir tylėdamas.

– Kraujavimą, – prabilo pagaliau, – reikia sustabdyti. Galiu tai atlikti. Bet tik tada, jeigu numesi tą durklą. Jeigu to nepadarysi, josiu sau, o tu žinokis pats. Spręsk.

– Niekas... – suvaitojo armigeris. – Niekas nesumokės už mane išpirkos... Kad paskui nebūtų, jog neišpėjau...

– Mesi durklą ar ne?

Armigeris tyliai nusikeikė, sviedė ginklą atgalia ranka. Tada raitelis nusėdo nuo arklio, atkabino ryšulį, su odiniu krepšiu rankoje atsiklaupė šalia. Trumpu kišeniniu peiliuku nurėžė dirželius, jungiančius antkrūtinio ir antpečio plokštes. Nuėmęs skardas praardė ir praskleidė kraujo prisisunkusį aketoną, žemai pasilenkęs apžiūrėjo.

– Negražiai... – sumurmėjo. – Oi, negražiai atrodo. *Vulnus punctum*, durtinė žaizda... Gili... Uždėsiu tvarstį, bet be pagalbos neišsiversime. Nuvešiu tave prie Stšegomo.

– Stšegomas... apsiaustas... Husitai...

– Žinau. Nejudėk.

– Aš tave... – iškvėpė armigeris. – Aš tave, atrodo, pažįstu...

– Man, įsivaizduok, tavo snukis irgi matytas.

– Esu Vilkošas Lindenau... Riterio Boršnico, šviesk, Viešpatie, jo sielai, karys... Turnyras Zembicėse... Vedžiau tave į bokštą... Nes tu esi... Tu juk Reinmaras iš Bieliavos... Taip?

– Aha.

– Juk tu... – armigerio akys su siaubu išsiplėtė. – Kristau... juk tu...

– Prakeiktas namie ir kieme? Tikrai taip. Dabar skaudės.

Armigeris stipriai sukando dantis. Pačiu laiku.

Reinevanas vedė arklį. Susiritęs ant balno Vilkošas Lindenau stenėjo ir vaitojo.

Už kalvos ir miško buvo vieškelis, šalia jo, netoli, apdegę griuvėsiai, iki žemės sugriautų pastatų likučiai – Reinevanas sunkiai

atpažino kitados buvusį ordino Beatissimae Virginis Mariae de Monte Carmeli vienuolyną, kažkada buvusius demeritų namus, nusikaltusių kunigų izoliacijos ir bausmės vietą. O toliau jau buvo Stšegomas. Apsiaustas.

Apgulusi Stšegomą armija buvo gausi, Reinevanas iš pirmo žvilgsnio įvertino ją kaip penkis–šešis tūkstančius žmonių, taigi pasitvirtino gandai, kad Našlaitėliai gavo pastiprinimų iš Moravijos. Praėjusių metų gruodį Janas Kralovecas į Silezijos žygį vedė beveik keturis tūkstančius ginkluotų karių su proporcingu kovos vežimų ir artilerijos skaičiumi. Dabar vežimų buvo apie penki šimtai, o dėl artilerijos, tai ji kaip tik prisistatė: kokių dešimt bombardų ir mortyrų sugriaudėjo, užklojo dūmais artilerijos pozicijas ir ruožą iki miesto sienų. Akmeniniai sviediniai švilpdami nuskriejo miesto link, trenkė į mūrus ir pastatus. Reinevanas matė, į ką pataikė sviediniai, žinojo, į ką buvo taikyta. Buvo apšaudomas Dziobovų bokštas ir bokštas virš Svidnicos vartų, pagrindiniai gynybos iš pietų ir rytų bastionai, taip pat turtingi turgaus mūrniamiai ir parapinė bažnyčia. Janas Kralovecas iš Hradeco buvo patyręs vadas, žinojo, kam turi įsipykti ir kieno turtus naikinti. Kiek ilgai miestai gynėsi, paprastai lėmė patricijų ir dvasininkų nuotaikos.

Po salvės, kaip paprastai, galima buvo tikėtis šturmo, bet niekas jo nepranašavo. Budintys daliniai iš už priedangų šaudė iš balistų, kabliašaudžių ir lengvųjų pabūklų, o likusieji Našlaitėliai tinginiavo prie stovyklų laužų ir virtuvės katilų. Nebuvo matyti didesnio aktyvumo ir prie štabo palapinių, virš jų lengvai plazdėjo vėliavos su Kieliku ir Pelikanu.

Reinevanas nuvedė arklį štabo link. Našlaitėliai, pro kuriuos jojo, lydėjo juos abejingais žvilgsniais, niekas jų nestabdė, nešuktelėjo ir neklausė, kas jie tokie. Našlaitėliai galėjo pažinti Reinevaną, daug jų jį pažinojo. Taip pat jiems turbūt buvo nė motais.

– Čia man nurėš galvą, – sumurmėjo balne Lindenau. – Sukapos kalavijais... Eretikai... Husitai... Velniai...

– Nieko tau nepadarys, – save patikino Reinevanas, matydamas prie jų artėjantį ragotinėmis ir gizarmomis ginkluotą

patrulį. – Bet dėl tikrumo vadink juos čekais. *Vitáme vas, bratři!*
Aš Reinmaras Bieliava, pažinote? Mums reikia mediko! *Felčar!*
Prašau, pakvieskite felčerį!

Reinevaną, kai tik atsidūrė štabe, iš karto apglėbė ir pabučia-vo Krazda iš Klinšteino, paskui spaudė dešinę ir plojo per petį Janas Kolda iš Žampacho, broliai Matėjus ir Janas Salavos iš Lipos, Piotras Lenkas, Vilemas Jenikas, kiti, kurių nepažinojo. Janas Kralovecas iš Hradeco, Našlaitėlių heitmanas ir karo žygio vadas, jokių didelių emocijų nedemonstravo. Ir neatrodė nustebęs.

– Reinevanas, – pasisveikino su juo gana šaltai. – Žiūrėkite, žiūrėkite, grįžo sūnus paklydėlis. Žinojau, kad pas mus sugrįši.

– Laikas baigti, – tarė Janas Kralovecas iš Hradeco.

Jis vedžiojo Reinevaną linijomis ir pozicijomis. Buvo vienu-
du. Kralovecas norėjo, kad būtų vieni. Nebuvo tikras, nuo ko ir
su kuo Reinevanas atvyko, tikėjosi tik jo ausims skirtų slaptų
pranešimų. Sužinojęs, kad Reinevanas nėra kieno nors pasiun-
tinys ir jokių žinių neatnešė, paniuro.

– Laikas baigti, – pakartojo žengęs ant pylimo ir delnu pa-
tikrinęs šlapiais žaliais kailiais aušinamą bombardos vamzdį.
Žiūrėjo į Stšegomo mūrus ir bokštus. Reinevanas vis žvelgė į su-
griauto karmelitų vienuolyno griuvėsius. Į vietą, kurioje – prieš
ištisą amžinybę – pirmą kartą susitiko su Šarlėjumi. Ištisa amži-
nybė, pamanė. Ketveri metai.

– Laikas baigti, – Kraloveco balsas ištraukė jį iš susimąsty-
mo ir prisiminimų. – Pats laikas. Savo padarėme. Pakako gruod-
žio ir sausio, kad užimtume ir apiplėštume Dušnikus, Bystšycą,
Zembices, Stšelina, Nemčą, Henrykovo cistersų vienuolyną, dar

daugybę miestelių ir kaimų. Surengėme vokiečiams pamokėlę, atmins mus. Bet jau po Užgavėnių, jau Pelenų diena, po galais, vasario devinta. Kariaujame gerokai daugiau kaip du mėnesius, ir dar žiemos mėnesius! Nužygiavome gal apie keturiasdešimt mylių. Velkame paskui save sunkius grobio vežimus, varome karvių bandas. O moralė smunka, žmonės išvargę. Mums pasipriešino Svidnica, kurią apgulę buvome ištisas penkias dienas. Pasakysiu tau tiesą, Reinevanai: neturėjome jėgų šturmui. Griaudėjome iš pabūklų, svaidėme ugnį ant stogų, gąsdiname, galgi Svidnica pasiduos arba bent norės derėtis, sumokės, kad nesudegintume. Bet ponas Koldicas nepabūgo, ir mums teko pasitraukti nieko nepešus. Ko gero, Stšegomas pasekė jų pavyzdžiu, nes irgi narsiai laikosi. O mes vėl apsimesame grėsmingais, gąsdiname, pliekiamo iš bombardų, vaikomės miškuose mus pešioti bandančius Vroclavo dalinius. Bet pasakysiu tau tiesą: teks ir iš čia eiti su niekuo. Visiškai. Namu. Juk laikas. Kaip manai?

– Nieko nemanau. Tu čia vadovauji.

– Vadovauju, vadovauju, – heitmanas staigiai atsigręžė, – kariuomenei, kurios moralė smunka pasibaisėtina. O tu, Reinevanai, gūžčioji pečiais ir nieko nemanai. O ką veiki? Gelbėji sužeistą vokiečių. Popiežininką. Atveži jį, liepi mūsų felčeriui gydyti. Rodai gailestingumą priešui? Visų akyse? Reikėjo pripjauti jį miške, po velnių!

– Gal nerimtai kalbi?

– Prisiekiau... – suurzgė Kralovecas pro dantis. – Po Olavos... Prisiekiau sau, kad po Olavos gailestingas nebūsiu nė vienam iš jų. Nė vienam.

– Negalime liautis būti žmonėmis.

– Žmonėmis? – heitmanui kone putos ant lūpų pasirodė. – Žmonėmis? Ar tu žinai, kas atsitiko Olavoje? Naktį prieš šventąjį Antaną? Jeigu ten būtum buvęs, jeigu būtum matęs...

– Buvau. Ir mačiau. Buvau Olavoje, – pakartotoj Reinevanas, be emocijų žvelgdamas į nustebusį heitmaną. – Atsidūriau ten gal prieš savaitę iki Antano. Ir viską mačiau. Taip pat stebėjau, kaip paskui dėl Olavos triumfavo Vroclavas.